

MOŻLIWOŚCI POSZUKIWAŃ OFIAR WOJENNYCH W NIEMCZECH

Przeglądając stare rodzinne albumy napotyamy często na zniszczone zdjęcia młodych mężczyzn w mundurach. Niewiele o nich wiemy poza tym, że są to nasi bliscy: pradziadkowie, dziadkowie, ich bracia, kuzyni, czy kuzyni kuzynów. Mundury też nie zawsze polskie, bo zaborcze armie chętnie wcielały w swe szeregi Polaków. Często te właśnie zdjęcia były ostatnimi oznakami życia naszych krewnych, gdyż potem ślad po nich zaginął, i nikt już nie pamiętał skąd była ostatnia wiadomość.

Byli też i tacy którym udało się wrócić do wolnej ojczyzny, ale rzadko opowiadali o swej służbie we wrogiej armii, chcąc o niej jak najszybciej zapomnieć.

Podczas gdy pierwsza wojna zabierała w zasadzie mężczyzn, druga była już bardziej bezwzględna i okrutna. Ginęli nie tylko żołnierze, ale i ludność cywilna, a więc także kobiety i dzieci. Umierali z dala od swoich domów nie wytrzymując trudów wojennej tułaczki, na robotach przymusowych i w obozach koncentracyjnych. Nierzadko byli mordowani.

Po latach próbujemy odtworzyć ich historię, kolejne miejsca pobytu i niekiedy także miejsce ostatniego spoczynku. Bardzo pomocne w naszych poszukiwaniach mogą być niemieckie archiwa gromadzące dokumenty z tamtych lat. Kilka z nich warto wymienić ze względu na wielką bazę dokumentów którymi dysponują. Warto zwracać się z pytaniami, choć często trzeba długo czekać na odpowiedź.

Najważniejsze z nich to:

Internationale Suchdienst (ITS) Bad Arolsen – Międzynarodowe Biuro Poszukiwań służy ofiarom II wojny światowej. Zgromadzono w nim informacje dotyczące następujących grup osób:

- więźniów obozów koncentracyjnych (z Buchenwaldu i Dachau listy nazwisk prawie kompletne, z pozostałych obozów tylko częściowe),

- pracowników przymusowych (baza informacji uzależniona od ilości dokumentów przekazanych z poszczególnych stref okupacyjnych po grudniu 1945 roku),
- dipisów (Displacends Persons) – różne dokumenty sporządzane przez UNRRA, IRO i uzyskiwane od osób prywatnych,
- dzieci rozłączonych z rodzinami, a które w momencie zakończenia wojny nie miały ukończonych 18 lat,
- innych zaginionych.

Formularz kontaktowy można znaleźć na stronie: www.its-arolsen.org

Deutsche Dienststelle (WASt) Berlin – Placówka Informacyjna Wehrmachtu do spraw Strat Wojennych i Jeńców. Wniosek o informacje na temat poszukiwanej osoby można wypełnić bezpośrednio na stronie internetowej: www.dd-wast.de

Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V, Kassel – Niemiecki Związek Ludowy Opieki nad Grobami Wojennymi zajmuje się odnajdywaniem niemieckich grobów wojennych za granicą i opieką nad nimi. Można skorzystać z wyszukiwarki nazwisk zamieszczonej na stronie: www.volsbund.de lub przesłać on-line formularz z zapytaniem o poszukiwaną osobę. Przydatne przy poszukiwaniu zaginionych w I wojnie światowej żołnierzy-Polaków wcielonych do pruskiego wojska.

Deutsches Rotes Kreuz – Niemiecki Czerwony Krzyż pomaga w poszukiwaniu zaginionych w II wojnie światowej. Archiwum znajduje się w Monachium, gdzie w centralnej kartotece nazwisk, obejmującej 60 lat, zgromadzono 50 mln kart osobowych. Pod linkiem: www.drk-suchdienst.eu można wypełnić formularz poszukiwawczy.

Kirchlicher Suchdienst – Kościelne Biuro Poszukiwań zawiera informacje o 20 mln osób poszukiwanych lub zaginionych po 1 września 1939 roku. Możliwość kontaktu online na stronie: www.kirchlicher-suchdienst.de

Krankenbuchlager – Składnica Ksiąg Szpitalnych udziela informacji na temat pobytów w szpitalach w czasie I i II wojny światowej. Możliwość kontaktu na stronie www.berlin.de/lageso/versorgung/krankenbuchlager

Stiftung Deutsch-Polnische Aussöhnung – Fundacja Polsko-Niemieckie Pojednanie www.fpnp.pl zebrane materiały dotyczące ok. 1 mln osób przekazano do Instytutu Pamięci Narodowej i można z nich korzystać na stronie „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką” na stronie: www.straty.pl

Poza dużymi archiwami istnieje jeszcze wiele innych źródeł informacji, często opierających się na różnych wydawnictwach i listach już publikowanych lub tworzonych przez wolontariuszy. Jedną z takich inicjatyw jest: **Gefallendenkmaelar** – Pomniki poległych. Jest to strona prywatna z podtytułem „Od genealogów dla genealogów” zawierająca listy poległych w wielu wojnach, sięgająca nawet roku 1702. Dla nas przydatna w zasadzie tylko w zakresie I wojny światowej. Na stronie można znaleźć między innymi listę frontowych żołnierzy żydowskich z prowincji Poznań poległych w I wojnie światowej. Wyszukiwarka nazwisk na stronie www.denkmalprojekt.org

Poszukiwaczom, których bliscy przebywali w obozach koncentracyjnych, warto polecić bezpośredni kontakt z powstałymi tam miejscami pamięci lub placówkami muzealnymi. W niektórych, tak jak np. w Bergen-Belsen wydano Księgę Pamięci (Gedenkbuch) zawierającą informacje o więzionych tam osobach.

Od kilku lat można zaobserwować w Niemczech przerwanie zmywy milczenia w związku z II wojną światową. Prowadzone są różne projekty przypominające o ofiarach wojny z wyraźnym wymianiem ich nazwisk. W Braunschweigu na przykład, powstaje księga pamięci o wymownym tytule „Totenklage”, gdzie będą umieszczone nazwiska wszystkich pracowników przymusowych zmarłych w tym mieście w czasie wojny. Uhonorowano również pamiątkowymi płytami 178 osób dorosłych i 149 dzieci które zostały pochowane na jednym z cmentarzy. Możliwość kontaktu z grupami prowadzącymi tego rodzaju projekty są na ogół możliwe poprzez strony internetowe niemieckich miast.

Jako źródło informacji mogą być również wykorzystywane administracje cmentarzy, często jednak żądają szczegółowych danych o zmarłym.

Na zakończenie chciałabym wspomnieć o jeszcze jednej możliwości zdobywania informacji na temat poległych w I wojnie światowej. Otóż w czasie jej trwania i krótko po zakończeniu, do rodzinnych miejscowości poległych i zmarłych żołnierzy wysyłano z frontu lub lazaretów zawiadomienia o śmierci. Na ich podstawie wystawiano akty zgonu a więc znajdują się one w Urzędach Stanu Cywilnego. Warto do nich dotrzeć, tak jak zrobili to nasi koledzy: Maciej

Głowiak poszukując dziadka swojej żony i Wojciech Jędraszewski poszukujący stryja. Dzięki tym właśnie dokumentom dowiedzieli się gdzie polegli ich bliscy i na jakim cmentarzu znaleźli miejsce ostatniego spoczynku. Maciej, dzięki uprzejmości osoby z Landau otrzymał zdjęcia tablicy nagrobnej, a Wojtek na cmentarzu w Aachen jako pierwszy członek rodziny, po 90 latach zapalił znicz na grobie stryja.

Wzruszenie jakie towarzyszy takim momentom trudno ubrać w jakiegokolwiek słowa...